

gaan in één der twee landen nog gauw een industrie wordt uitgebreid, tengevolge waarvan bij het andere meteen productie moet stilgelegd worden. Wie Benelux in de naaste toekomst — een toekomst die in ieder geval toch dichterbij heet te liggen, dan het moment waarop de E.N.C.I. haar grotere productie gaat aanvangen! — als een economische eenheid wil zien, staat verbaasd over het ontbreken van ieder overleg op het terrein van de cementproductie. Wij kunnen toch niet aannemen, dat als resultaat van overleg, België een aantal ovens moet stilleggen en Nederland nieuwe ovens gaat bouwen. Welke volksvertegenwoordiger zal nader informaties over deze kwestie aan de regering vragen?

(Uit Limb. Dagblad, 17 Maart 1949).

VERSLAGEN VAN DE MAANDVERGADERINGEN

te Maastricht op Woensdag 2 Maart.

Aanwezig de dames: Kooyman, Bels-Koning, Pijs, Minis-van de Geyn, Janssen, Berendschot, en Muskens, benevens de heren: van Rummelen, Dijkstra, Pater van Summeren o.f.m., Br. Bernardus, van der Leeuw, Brans, Beaulen, Janssen, Poot, Maessen, Bels, Kofman, Ogg, Wassenberg, Br. Marinus, Br. Agatho, Jaspars, Schoenmakers, Wijsen, Roorda van Eysinga, Crijns, van Noorden, van der Hoogt, Kossen, Zwanikken, Paping, Sanders, Kruytzer, Grégoire, en Thiadens.

Na opening door de heer van Rummelen, krijgt Pater van Summeren het woord, die het volgende schrijven van een der redacteurs van het Woordenboek der Nederlandse Taal uit Leiden ter kennis brengt aan de vergadering.

„In antwoord op uw schrijven van 9 dezer betreffende het woord appoys in een aanhaling bij het artikel „Gruit” in het Woordenboek der Nederlandse Taal, moet ik U tot mijn spijt berichten, dat noch het geciteerde boekje zelf noch enige andere boeken, die ik heb nageslagen, enig licht geven voor de betekenis of verklaring van dit woord. Het ziet er ook wel heel zonderling uit. Vermoedelijk is het een verbastering van een vreemd woord; op de titel van het boekje staat, dat het „vergadert is uit vele versheyden boecken. Als uit het Latijn, Fransoys, ende Ytaliaansch”. Misschien kan dit U

enige aanleiding geven om verder te zoeken”.

De heer Bels laat een aardig en leerzaam kinderboek zien: de bovenste helft van het boek bestaat uit prachtige kleurenphoto's van bloemen, de onderste helft uit plaatjes van vruchten. De bedoeling is, dat de kinderen zoeken, welke bloem en vrucht bij elkaar horen. De titel van het boekje luidt: *What grows with what, a new playbook in colourphotography*, uitgave Collins, London-Glasgow.

Dr. Dijkstra vertoont evenals het vorig jaar, wederom een misvormd kippenei. Het ei weegt slechts 3 gram.

Vervolgens memoreert Dr. Kruytzer de vondst van een oeros, waarover in de *Gazet van Limburg* d.d. 7 Febr. l.l. het volgende geschreven stond:

„Skelet van oer-os gevonden in
Ten Esschen.

Hoensbroek. — Nabij Ten Esschen, onder de gemeente Hoensbroek stiet Zaterdag een boer, toen hij een draineringsgeul aan het graven was op een stuk skelet. Het bleek niet zo maar een doodgewoon skelet te zijn, maar naar een oudheidkundige heeft vastgesteld het geraamte van een ongeveer 500.000 jaar oude oeros. De horens van het skelet zijn ongeveer 75 cm. De diameter bedraagt 20 cm, de lengte van het geraamte is drie meter, de breedte gemeten naar omvang van de ribben 2.20 m. Het skelet heeft slechts één poot, de drie anderen ontbreken”.

Bij een bezoek aan het streekmuseum „Ehrenstein” te Kerkrade, die dit skelet inmiddels voor een formidabele som kocht, kon spr. constateren, dat behalve uit de 2 losse gave hoornpit-ten het „hele geraamte” verder bestond uit fragmenten van atlas, draaier en een paar ribstukken. Welke „oudheidkundige” tot deze eveneens formidabele ouderdom kwam, is niet bekend. De vindplaats Ten Esschen is overigens heel merkwaardig; men leze hierover elders in dit nummer.

De heer Kossen vertelt, dat hij drie weken geleden een ijsvogeltje waarnam langs de Jeker aan het hertenkamp.

Mevr. Minis vernam bij een bezoek aan Rector Cremers het volgende: de heer Opfergelt, burgemeester van Wynandsrade, las met veel interesse het stukje van de heer Lenaers over het kweken van bloedzuigers te Stramproy in

ons Maandblad, Jrg. 37, No. 12, 1948. Het riep bij hem herinneringen op aan zijn kindertijd. Als zijn Vader zaliger kiespijn had, werd hij er op uitgestuurd om bloedzuigers te zoeken in de „drenk”, een drinkplaats voor het vee, gelegen op het landgoed van het kasteel te Wynandsrade. Nadrukkelijk werd hij er dan steeds aan herinnerd om vooral te letten op de soort met de gele strepen, daar blijkbaar ook de paardenbloedzuiger in die plas voorkwam. De gevangen bloedzuiger werd vervolgens in een glazen buisje gewrongen, dat door de patiënt op het tandvlees, boven de ontstoken kies werd vastgehouden. Blijkbaar was dus de medicinale bloedzuiger vroeger heel wat algemener dan thans. Volgens de heer van Rummelen kwamen deze vóór 1914 ook voor op Ehrenstein te Kerkrade.

Daarna houdt de heer Zwanikken een inleiding over boerderijtypen in Limburg. Spreker begint met erop te wijzen, dat er naast het natuurlandschap ook een cultuurlandschap bestaat, dat tot stand komt onder inwerking van de mens. Deze maakt zich de natuur ten nutte en kan hierbij wel eens destructief te werk gaan, zodat grote landschappelijke waarden bij de exploitatie verloren gaan. De omwerking van het landschap om economische redenen hoeft niet steeds cultuurverlies te betekenen. Er kunnen nieuwe waarden aan het landschap op harmonische wijzen worden toegevoegd, waardoor nieuw landschapsschoon wordt geschapen, en op deze wijze kan de mens constructief op het landschap inwerken.

De bestudering van het cultuurlandschap kan de waarnemer veel leren. Een geschoold waarnemer leest in het cultuurlandschap als in een opengeslagen boek: akkeraanleg, wegenpatroon, dorpsvormen zijn voor de sociaal-geograaf een kenbron voor de levenswijze van de bevolking.

Ten aanzien van het leven van de boer zijn dit met name de boerderijen. Uit de boerderijvorm kan men de aard van het landbouwbedrijf aflezen. Spreker wijst op de zo verschillende akkerbouwboerderijen op de klei in Groningen en Zeeland met hun grote schuurruimten en op de typische veebedrijven van de Friese Greidhoek of het Noord-Hollandse veenlandschap, waar stallen en hooischelven de centrale plaats in het bedrijf innemen en daarmee tevens de bouwvorm van de boerderij voor een zeer belangrijk deel bepalen.

De boerderijvorm drukt in het landschap het meest kernachtig uit, hoe de mens de natuur aan zijn bestaan heeft dienstbaar gemaakt.

Zo ook in de Limburgse boerderij. Deze is b.v. zelden groot, evenmin als het bedrijfsoppervlak van de Limburgse boer. Met uitzondering van de kasteelboerderijen, kent N. Limburg bijna geen grote bedrijven. In Zuid-Limburg zijn ze in het algemeen groter, omdat daar door verschillende omstandigheden de bedrijven in het algemeen ook over meer cultuurland beschikken.

Uitvoeriger gaat spreker in op de aard van dit bedrijf. Limburg heeft gemengd bedrijf zowel op zand als op de löss. Spreker toont aan, hoe zich dat weerspiegelt in de indeling van de boerderij. Behalve beide genoemde factoren is ook de gevestigde bouwtraditie van belang. Spreker behandelt aan de hand van enige plattegronden de in Limburg voorkomende typen, evenals de evolutie van de bouwvorm in verband met de zich ontwikkelende eisen van het bedrijf.

In het Noorden van het Limburgse gewest zijn de halle-typen die berusten op een indeling van de bedrijfsruimten in de lengterichting, — waarbij het dak gedragen wordt door twee rijen stijlen, — verdrongen door het langgeveltype, waarbij de bedrijfsruimte is ingedeeld in de breedterichting en het dak rust op de muren. Overgangstypen worden nog gevonden in het Noorden van de provincie tot in Midden-Limburg toe.

Spreker betoogt aan de hand van recente literatuur van de onderzoeker Hekker, „De ontwikkeling van het boeren huis in Limburg”, (Publ. de la Société hist. et arch. dans le Limbourg à Maestricht 1942-1946, pag. 25-76), hoe het specifiek Zuid-Limburgse type de omsloten hoeve, het binnenhoftype, is gegroeid uit het langgeveltype. Tal van overgangsvormen, b.v. de Zuid-Limburgse keuterij en de Noord-Limburgse hoefijzertypen duiden de weg van de ontwikkeling aan. De vergrote behoefte aan bedrijfsruimte en bouwtraditie nevens praktische landbouwtechnische redenen leidden tot de bouw van de gesloten hoeve. De bedrijfsindeling verradert echter duidelijk de oorsprong.

Spreker besteedt tenslotte nog enige aandacht aan de foutieve opvatting als zou de omsloten hoeve teruggaan op de *villa rustica* van de Romeinen. Aan de hand van een plattegrond

en een reconstructietekening van een bij Vaesrade opgegraven Romeinse boerderij wordt deze opvatting bestreden. De benaming Romeinse boerderij is dus zeer zeker onjuist en ook de aanduidingen Frankische boerderij voor het langgeveltype en Saksische boerderij voor de hallewoning laten alle ruimte voor critiek, daar deze bouwwijzen, zoals uit praehistorische opgravingen blijkt van veel oudere datum zijn, dan het binnendringen van deze stammen in het Nederlands cultuurgebied.

Spreeker besluit zijn inleiding met een overzicht van de ligging van de boerderij in het landschap, waarbij in de eerste plaats rekening dient te worden gehouden met de technische eisen, welke het bedrijf aan het natuurlijk milieu stelt. De verdeling van de gronden, bouwen weiland en de aanwezigheid van water, speelt bij de vestiging van het bedrijfsgebouw een belangrijke rol. Hierbij betreft spreker de dorpsvormen in zijn beschouwing.

Tenslotte eindigt spreker zijn voordracht met zijn dank uit te spreken aan het Bestuur van het Natuurhistorisch Genootschap van wie het initiatief tot deze lezing uitging. De belangstelling van de Limburgse natuurliefhebbers voor het Limburgse landschap naar de zijde van de menselijke activiteit hoopt hij door deze voordracht te hebben gestimuleerd.

De Voorzitter dankt tot slot Drs. Zwanikken voor zijn interessante lezing en sluit de vergadering.

te Heerlen op Woensdag 9 Maart.

Aanwezig mej. Janssen en de heren van Rummelen, Terhal, van Loo, Br. Arnoud, Br. Nemesius, van Velsen, Bruna, Mientjes, Coonen, Dijkstra, Adams en Vijgen.

Dr. Bruna bespreekt aan de hand van een artikel in „Die Naturwissenschaften”, Band 35, 1948, pag. 38, de wijze waarop bijen elkaar instrueren over de plaats, waar zij honing gevonden hebben.

De heer van Rummelen geeft vervolgens een uiteenzetting over het ontstaan van kleisiderieten, ijzerhoudende concreties, die voornamelijk gevonden worden in de vloer van kolenlagen. Vervolgens verklaart hij de algemene verschijnselen van de toename van de temperatuur naar de diepte in de aardkorst.

De heer Dijkstra projecteert een aantal

lichtbeelden van door hem geconstateerde sporen in steenkool.

Aan de excursie naar het Geologisch Bureau te Heerlen op 12 Maart werd door een veertigtal dames en heren deelgenomen.

WIE VOELT ER IETS VOOR?

Een zeer mooie, spannende en avontuurlijke en veelal avond-uurlijke, doch voor een ieder geheel onbekende vorm van natuursport is het verzamelen van ectoparasitaire insecten. Hiertoe moeten immers eerst de gastheren (zoogdieren en vogels) gevangen en hun nesten verzameld worden. In de afgelopen jaren heeft ondergetekende zoveel mogelijk en op verschillende plaatsen van ons land verzameld. Evenwel zinkt het totaal van de afgestroopte terreinen absoluut in het niet bij de oppervlakte van ons land. Het is voor één persoon, die bovendien niet meer in zijn vaderland woont, ondoenlijk om binnen afzienbaren tijd de gegevens te verkrijgen voor een in bewerking zijnd boek over de Nederlandse parasietenfauna. (Er kunnen o.m. nog een tiental voor de fauna nieuwe vlooiensoorten verwacht worden). Hij is daarom geheel afhankelijk van de onbaatzuchtige medewerking van enthousiaste verzamelaars. Ondergetekende hoopt daarom dat hij op de hulp kan gaan rekenen van een aantal over het gehele land verspreide medewerkers voor het parasieten-verzamelen. Het is natuurlijk geheel aan U in welke mate U wilt medewerken; het is al prachtig als U t.z.t. enige uitgevlogen meeuwen-, kraaien- of duivennesten nazoekt of af en toe enige parasieten van zoogdieren vangt. Door deze verzamelactie wordt tevens een schat van gegevens verkregen over de verspreiding van de zoogdieren in ons land.

Enthousiaste natuurliefhebbers, die op een onbaatzuchtige wijze de natuurwetenschap een handje vooruit willen helpen, worden vriendelijk en dringend verzocht in overweging te nemen of zij zich hiervoor zullen opgeven; zulks natuurlijk geheel vrijblijvend. Aan de medewerkers zal een artikel over de techniek van het verzamelen van gastheren en hun parasieten worden gezonden. Zij zullen tevens regelmatig door circulaire nadere toelichtingen en aanwijzingen krijgen. Ondergetekende hoopt dat dit „experiment” zal bewijzen, dat het mogelijk is